

Вашингтон – У завршном извештају са Светског економског форума, познати колумниста *Њујорк тајмса* Томас Л. Фридман пише да је у разговорима које је водио у Давосу о Америци први пут чуо фразу која је „нормално резервисана за земље као што су Русија, Иран или Хондурас”.

Та фраза је „политичка нестабилност”. Фридман преноси оно што му је на скупу глобалне елите рекао један амерички бизнисмен: „Људи ме питају о ’политичкој нестабилности’ у САД – постали смо непредвидљиви за свет”. *Тајмсов* коментатор затим констатује да је критиковање и боцкање Америке стари глобални спорт „популарнији од фудбала”, али и наводи да ситуација у Америци данас први пут „изазива нервозу” у остатку света.

Шта се догађа са Америком питају се, истина не тако директно, ових дана и сами Американци. То се некако спонтано наметнуло на прву годишњицу „новог режима”, поводом годину дана председниковања Барака Обаме. Она је протекла у драстично промењеном расположењу нације у односу на велика очекивања која је донела спектакуларна инаугурација њеног првог црног председника, једног од најхаризматичнијих кога је имала.

Тај магнетизам и лидерску ауру Обама је показао и у првој беседи о „стању Уније” прошле недеље, али главни учинак његовог бриљантног ораторства био је само још већи контраст између визије и реалности.

Економска криза није, додуше, тако драстична као пре годину дана, када је у једном моменту изгледало да ће се цео систем једноставно урушити. Према најновијем извештају, економија је у завршном кварталу 2009. расла по стопи од 5,7 одсто, али крај економске рецесије није донео и крај људске... Незапосленост опстаје на тврдоглавој стопи од 10 одсто, што практично значи да је без радног места један на сваких пет Американца у добу између 25 и 54 године.

„Џобс” (нова радна места) онедавно је главна парола Обаме и његове администрације, али је ова криза изгледа открила неке грешке у самом систему које се не могу баш брзо отклонити, што се најбоље види по самом Обами, нескладу између његовог великог реформског ентузијазма и скромног учинка након годину дана.

Пре само једне године чинило се да је већинска Америка свесна да је земља на погрешном колосеку и у Обама је видела машиновођу који ће националну локомотиву да преусмери на онај прави. Данас би дијагноза могла да гласи да је већинска Америка за промене – и истовремено за статус кво. Оно што је Обаму довело на власт – обећање великих промена – сада се окреће против њега.

Председник је у прошли петак направио занимљив преседан: отишао је „на ноге” својим противницима, на скуп републиканских конгресмена у Балтимору и, изнудивши да тај сусрет буде на телевизијама „уживо”, показао колико је дубок јаз између два политичка тора земље, републиканаца и демократа, због кога је готово сасвим парализован процес доношења важних закона и довео до ситуације коју одлично описује наша изрека „село гори а баба се чешља”.

Републиканци наине остављају утисак да имају само једну политику, која се састоји само од једне речи: „не”. Све што предлаже друга страна не ваља, па макар то било и оно за шта су се сами до јуче залагали. Демократе су пак подељене и више заокупљене својим изгледима за реизбор, него подршком свом лидеру.

Као никад досад, утисак је да је у прошлој години показана улога „специјалних интереса” у америчком систему, што је леп израз за политичку корупцију. А на корозивно дејство лобија великог бизниса, као кап која је прелила чашу, дошла је одлука Врховног суда којом су укинута ионако невелика ограничења колико корпорације могу да троше за изборне кампање. То је Обаму подстакло да у обраћању нацији директно критикује Врховни суд, што није баш пример уважавања строге поделе власти у „најдемократскијој земљи света”.

Да је дара превршила меру, потврдио је дан касније и конгресмен Ален Грејшан, речима да то „институционализује и легализује корупцију у највећој могућој мери”. „Неће више бити сенатора из Канзаса (или било које друге државе), то ће бити сенатор из „Ценерал моторса” или сенатор из Мајкрософта”.

Бела кућа је управо обелоданила нацрт буџета за фискалну 2011 (која почиње 1. октобра ове године) од 3,8 билиона (хиљада милијарди) долара, који прати процена да ће дефицит за ову годину скочити на рекорд свих времена – 1,6 билиона, за 200

милијарди више него у 2009. Иако ће бити процентуално мањи по учешћу у БДП-у него претходни (8,3 према 10,6 одсто), то ипак показује да Америка неће у догледно време изаћи из неодрживе навике (или изнудице) да троши више него што има. За обичне земље, лампица за узбуну се пали кад дефицит достигне бројку од три одсто.

Упркос свим овим околностима, политичка елита у Вашингтону је заокупљена стицањем политичких поена, јер ово је изборна година, у новембру се гласа за једну трећину чланова Конгреса.

„Наш двопартијски политички систем је зарихао баш кад треба поправљати све друго”, цитира Фридман у поменутој колумни из Давоса једног свог земљака, бизнисмена из Силицијумске долине, који суморно закључује: „Ми смо ти којима је данас потребан један Маршалов план” (програма америчке помоћи који је Западну Европу извукао из пустоши Другог светског рата).

(Политика)